

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jaromíra Jirsy jako soudce zpravodaje a soudců Josefa Fialy a Jana Filipa o ústavní stížnosti stěžovatelů **a) politického hnutí Strakonická Veřejnost** se sídlem ve Strakonících, Velké náměstí 142, **b) Mgr. Břetislava Hrdličky**, **c) města Strakonice** a **d) rady města Strakonice**, obou se sídlem ve Strakonících, Velké náměstí 2, všech zastoupených doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou, Ph.D., advokátem se sídlem v Brně, Optátova 874/46, proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. května 2019, č. j. 52 A 16/2018-310, a sdělení ministra vnitra ze dne 28. května 2019, č. 142/2019 Sb., o vyhlášení opakovaných voleb do zastupitelstva města Strakonice, spojené se žádostí o přednostní projednání věci a s návrhem na odklad vykonatelnosti napadeného usnesení i rozhodnutí ministra vnitra, za účasti **Krajského soudu v Českých Budějovicích** a **Ministerstva vnitra**, jako účastníků řízení, a **1) Městského úřadu Strakonice** se sídlem ve Strakonících, Velké náměstí 2, **2) Občanské demokratické strany** se sídlem v Praze 1, Truhlářská 1106/9, **3) sdružení TOP 09 a nezávislí** se sídlem v Praze 1, Opletalova 1603/57, **4) politického hnutí Jihočeši 2012** se sídlem v Kovářově, č. p. 63, zastoupeného prof. JUDr. Alešem Gerlochem, CSc., advokátem se sídlem v Praze 2, Botičská 1936/4, a **5) Ing. Mgr. Karla Janského, MBA**, zastoupeného Mgr. Filipem Macháčkem, advokátem se sídlem v Praze 10, Ruská 614/42, jako vedlejších účastníků, takto:

Ústavní stížnost a návrhy s ní spojené se odmítají.

Odůvodnění

I. Napadená rozhodnutí

1. Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) rozhodl usnesením ze dne 20. listopadu 2018, č. j. 52 A 16/2018-195, že volby do Zastupitelstva města Strakonice (dále jen „zastupitelstvo“) konané ve dnech 5. a 6. října 2018 jsou neplatné. Uvedené usnesení napadli současní stěžovatelé dřívější ústavní stížností, které Ústavní soud vyhověl, a nálezem ze dne 2. dubna 2019, sp. zn. I. ÚS 4178/18 (dále jen „Nález“), zrušil usnesení krajského soudu pro porušení práva stěžovatelky a) na soudní ochranu a ústavní stížnosti stěžovatelů b) – d) odmítl; současně zrušil i rozhodnutí ministra vnitra (dále jen „ministr“) ze dne 11. prosince 2018, o vyhlášení opakovaných voleb do zastupitelstva, oznámené sdělením Ministerstva vnitra vyhlášeným pod č. 302/2018 Sb.

2. Ústavní soud v Nálezu vysvětlil východiska pro přezkum návrhu, zabýval se aktivní legitimací stěžovatelů: Stěžovatelka a) byla účastníkem předchozího řízení, a proto je aktivně legitimována, stěžovatel b) sice nebyl účastníkem řízení před krajským soudem, ale (i v souladu s bodem 40 nálezu ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. I. ÚS 768/06, N 224/43 SbNU 505) kandidoval-li za stěžovatelku a), byla jeho práva rozhodnutím krajského soudu dotčena, a i jemu svědčí aktivní legitimace. Naopak aktivní legitimace nenáleží stěžovatelům c) a d) – obci ani obecní radě. K tomu Ústavní soud vysvětlil, proč odkaz stěžovatelů na nález ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. III. ÚS 3673/14 (N 32/76 SbNU 417), není případný a odmítl námitky stěžovatelů týkající se tvrzených vad řízení před krajským soudem (délka řízení, vedení dokazování, tvrzená podjatost předsedkyně senátu a nesprávné složení volebního senátu a obsazení funkce předsedy tohoto senátu).

3. Dále se z Nálezu podává, že Ústavní soud provedl přezkum rozhodnutí voleb ve Strakonících s využitím tzv. algoritmu volebního přezkumu (dále též „algoritmus“), jak jej popsal Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004-12, č. 354/2004 Sb. NSS, který definuje tři základní požadavky pro vyhovění volební stížnosti, jimiž jsou: (1) nezákonnost, tedy porušení (volebního) zákona; (2) souvislost – vztah mezi nezákonností a výsledkem voleb; (3) intenzita nezákonnosti, která výrazně zpochybňuje výsledek voleb, tj. odůvodňuje závěr, že nebýt nezákonnosti, volby by dopadly odlišně. Podrobným rozbořem deklaroval Ústavní soud s ohledem na konkrétní skutková zjištění naplnění prvních dvou kroků algoritmu – nezákonnosti a souvislosti, avšak dospěl k závěru, že intenzitu (třetí krok) krajský soud sice konstatoval, neprokázal ale dostatečně intenzitu ovlivnění výsledků voleb – tedy jejich hrubé ovlivnění. Proto Ústavní soud uložil krajskému soudu znovu se věcí zabývat, zjistit a lépe vysvětlit, oč své závěry opírá – s tím, že nové rozhodnutí musí krajský soud založit na svém vnitřním přesvědčení bez rozumných pochybností o tom, že by podle „zkušeností běžného života“ skutečně došlo k jinému rozdělení mandátů, a k tomu měl krajský soud do svých úvah zahrnout i míru tzv. panašování [metoda, při níž volič v komunálních volbách nedává standardně jeden hlas celému politickému subjektu (straně, hnutí...), ale sám volí konkrétní osoby napříč kandidátkami bez ohledu na příslušnost ke konkrétnímu politickému subjektu a na pořadí na kandidátce, k dispozici má tolik individuálních hlasů, kolik je volených zástupců; nerozdělí-li všechny individuální hlasy, jimiž disponuje, může obě metody kombinovat a zvolit i politický subjekt, u kterého budou zbývající hlasy připsány kandidátům v pořadí uvedeném na kandidátní listině].

4. Novou ústavní stížností napadeným usnesením (dále též „Usnesení“) krajský soud znovu prohlásil volby do zastupitelstva konané ve dnech 5. a 6. října 2018 za neplatné. Sdělením Ministerstva vnitra ze dne 28. května 2019 zveřejněným pod č. 142/2019 Sb., o vyhlášení opakovaných voleb do zastupitelstva města, vyhlásil ministr na den 14. září 2019 opakované volby do zastupitelstva (dále jen „sdělení“). Krajský soud v novém rozhodnutí zejména posuzoval míru intenzity nezákonnosti voleb a jejich ovlivnění konkrétním průběhem panašování (zavázán právním názorem Ústavního soudu v Nálezu), a to za účelem zjištění, zda jím mohl být výsledek voleb hrubě ovlivněn; blíže k postupu krajského soudu v napadeném rozhodnutí viz bod 42 a násl. tohoto usnesení.

II. Argumentace stěžovatelů

5. Právně zastoupení stěžovatelé a) – d) ve své včas podané ústavní stížnosti splňující požadavky zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), napadli Usnesení, neboť jsou i nadále přesvědčeni o nesprávnosti závěrů krajského soudu. Částečně přitom opakují svou argumentaci z první ústavní stížnosti, zčásti reagují na nové části odůvodnění Usnesení. Stěžovatelé c) a d) jsou nadále přesvědčeni o svojí aktivní legitimaci – s tím, že znemožnění činnosti voleného zastupitelstva je nejvýznamnějším zásahem veřejné moci do samostatné působnosti, a proto požadují přiznání postavení oprávněného stěžovatele; k tomu znovu poukazují na nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. III. ÚS 3673/14 (N 32/76 SbNU 417). Podle stěžovatelů krajský soud již jednou postupoval protiprávně, v napadeném rozhodnutí nerespektoval Nález, v novém řízení nezjistil žádné nové důvody pro své závěry, pouze původní zjištění znovu okomentoval a opatřil řadou matematických výpočtů. Stěžovatelé vytýkají krajskému soudu, že nepřihlédl k dlouhodobým plánům městské příspěvkové organizace k využití výlepových ploch, ani k faktu, že takováto propagace nebyla umožněna žádné politické straně, tedy ani stěžovatelce

a); omezení volební agitace v městském zpravodaji pak považují za obvyklé i v dalších obcích.

6. Stěžovatelé mají za to, že vliv volební kampaně je neměřitelný a odkazují na rozhodnutí Ústavního soudu o zvolení senátorů Dagmar Lastovecké (nález ze dne 18. 2. 1999, sp. zn. I. ÚS 526/98, 70/1999 Sb., N 27/13 SbNU 203) a Jana Nádvorníka (nález ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04, 140/2005 Sb., N 17/36 SbNU 185), i na výsledek eurovoleb 2019 v Rakousku, kde byl preferenčními hlasy zvolen kandidát z posledního místa kandidátky, přestože proti němu byla do poslední chvíle vedena dehonestující antikampaň. Podle stěžovatelů krajský soud dále nepřiměřeně zveličil vliv známosti radních kandidujících za stěžovatelku a) mezi voliči, jakož i nerozhodný fakt, že stěžovatelka a) má pouze 5 členů – nízká členská základna je pro současný (komunální) politický život typická.

7. Stěžovatelé poukazují na volební kampaň pátého vedlejšího účastníka (právě k jeho návrhu krajský soud opakovaně rozhodl o neplatnosti voleb – proto dále též „navrhovatel“), který tvrdil, že obecní zpravodaj a městské výleповé plochy jsou pro něj stěžejním volebním nástrojem, přestože použil řadu dalších prostředků – elektronické (webové stránky, e-mail), tištěná periodika, výleповé plochy nepatřící městu, předvolební debaty aj.

8. Stěžovatelé rovněž vyčítají krajskému soudu nedodržení lhůty k vydání Usnesení, které ve svém důsledku vede k tomu, že město nemá po řadu měsíců zvolené zastupitelstvo a činnost obce je tak paralyzována. Podle § 90 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), je lhůta k rozhodnutí krajského soudu 20 dnů od doručení návrhu; podle stěžovatelů je tuto lhůtu nutno dodržet i v případě nového rozhodování, poté, co původní rozhodnutí zrušil Ústavní soud. Krajský soud však nově rozhodl až po 37 dnech, tedy nerespektoval zákonem stanovenou lhůtu.

9. Podle stěžovatelů není z hlediska neplatnosti voleb významné (ne)obsazení funkce tajemníka městského úřadu (dále jen „tajemník“), neboť v čele obecního úřadu vždy stojí starosta [zde stěžovatelé namítají personální vazby (a vliv) krajského úřadu na volební senát krajského soudu]. V tomto konkrétním případě je nevybrání nového tajemníka, s ohledem na soudní přezkum odvolání předchozího, dáno procesní opatření; i přesto proběhla dvě výběrová řízení, leč neúspěšná.

10. Podjatost krajského soudu dovozují stěžovatelé také z pasáže Usnesení, v níž se uvádí, že 1) vedlejší účastník (dále též jen „městský úřad“) „...*bezprecedentně (a zřejmě i záměrně) zničil hlasovací lístky v době, kdy dosud nebylo rozhodnuto Ústavním soudem ČR o stížnosti...*“ (bod 159 Usnesení). Krajský soud přitom zamlčuje, že v zákonné lhůtě [30 dnů od vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí, viz § 13 odst. 2 vyhlášky č. 59/2002 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“)] tak nemohl městský úřad učinit proto, že ještě probíhalo soudní řízení o neplatnosti voleb. Podle krajského soudu je lhůta k rozhodnutí o volební stížnosti jen lhůtou pořádkovou a z jejího nedodržení neplynou žádné důsledky, stěžovatelé tvrdí, že taková je i lhůta ke skartaci, a proto považují protokolární zničení hlasovacích lístků dne 16. ledna 2019 za řádné plnění povinností, neboť v té době nikdo nevěděl, že v dubnu 2019 bude hlasovacích lístků potřeba při novém rozhodování krajského soudu.

11. Svévoli krajského soudu spatřují stěžovatelé také ve zkoumání vlivu tzv. panašování na výsledek voleb za situace, kdy navrhovatel nic takového nepožadoval. Tím, že krajský soud rozsah panašování zjišťoval, postupoval nad rámec návrhu, jehož rozsahem je vázán. Navíc byly matematické výpočty podle stěžovatelů nesprávné, neboť individuální preferenční hlasy jsou dávány z rozličných důvodů, a proto není možná jejich paušalizace; k tomu poukázali na několik případů, jak voliči s těmito hlasy nakládají.

12. Podle stěžovatelů krajský soud prováděl dokazování, aniž by stěžovatelce a) umožnil vyjádřit se k použitým statistickým datům; dokazování prováděl aktivisticky ve prospěch navrhovatele a v neprospěch stěžovatelky a). Výsledky jsou tak založeny na fabulaci úvah soudu o možném alternativním výsledku voleb, tedy jak by volby mohly dopadnout, což ovšem není úkolem soudu, ale projevem vůle voličů. Krajský soud navíc používá odkaz na realie v USA, nemající žádný vliv na obecní volby v okresním městě České republiky, případně na místní, ale nic nevypovídající ankety, na rozdíl od jiných, na které poukazují stěžovatelé. Z uvedených důvodů učinil krajský soud hrubě nesprávný závěr, podle kterého jsou výsledky „...v kontextu ostatních voleb v podobně velkých městech ČR výrazně deformované a zcela anomální“. Není přitom patrné, jak provedl krajský soud výběr měst ke srovnání, podle stěžovatelů šlo o města, která spíše odpovídala představám krajského soudu o výsledku, jehož chtěl dosáhnout. Stejně tak krajský soud nesprávně vyvozoval změnu výsledků z možné účasti dalších voličů, a to bez ohledu na nadprůměrné množství odevzdaných hlasů ve srovnání s jinými roky, ale i s celorepublikovým průměrem. Závěrem stěžovatelé namítají, že krajským soudem vytýkané aktivity, které měly zvýšit volební zisk stěžovatelky a), nebyly nestandardní ve srovnání s jinými městy v České republice; krajský soud je vůči vítězi voleb zaujat, a proto navrhuje zrušit napadené usnesení, aby nové projednání věci mohlo být „svátkem práva, nikoliv pletich soudců“.

13. V doplnění ústavní stížnosti stěžovatelé reagovali na mezitím vydané sdělení ministra, a dále doplnili svoji argumentaci tabulkou, která má prokazovat fabulaci krajského soudu k anomálii volebních výsledků. Současně uvedli, že na základě nepodložené informace, v jejíž pravdivost věří, jsou přesvědčeni o zaujatosti a ambicích člena volebního senátu, a proto navrhuje, aby Ústavní soud za použití zákonné analogie postupoval přiměřeně jako v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora, rozhodl přímo a prohlásil, že volby jsou platné.

14. Z uvedených důvodů jsou stěžovatelé přesvědčeni, že Usnesením byly porušeny čl. 5, čl. 89 odst. 2, čl. 100 odst. 1, čl. 101 odst. 4, čl. 102 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a čl. 21 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“); proto v nově formulovaném petitu navrhuje, aby Ústavní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu, prohlásil obecní volby do zastupitelstva konané ve dnech 5. – 6. 10. 2018 za platné, eventuálně uložil krajskému soudu povinnost vydat nové rozhodnutí do 20 dnů a současně zrušil sdělení.

15. Stěžovatelé také požádali o odklad vykonatelnosti usnesení krajského soudu a v doplněném návrhu rovněž o odklad vykonatelnosti sdělení.

16. S ohledem na charakter ústavní stížnosti Ústavní soud usneseními ze dne 4. a 10. června 2019, sp. zn. IV. ÚS 1767/19, odložil vykonatelnost napadeného usnesení i sdělení, vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti, a připojil rovněž spis krajského soudu vedený pod sp. zn. 52 A 16/2018.

III. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

a) účastníků

17. Za krajský soud se vyjádřil volební senát 52 A, který především odkázal na závěry Nálezu – některé tam vyřešené námítky stěžovatelů jsou předmětem i nové ústavní stížnosti. Nálezem nebyla krajskému soudu uložena povinnost provést přepočít „tvrdých dat“, ale zhodnotit, zda by byly bez vad ve volebním procesu jinak rozděleny mandáty; stěžovatelé tak nepochopili úlohu krajského soudu po vydání Nálezu. Krajský soud proto nově provedl „konfaktuální úvahu“, jak by volby dopadly nikoliv na základě přepočtu tvrdých dat, ale

na „kvalifikovaném rozboru situace, kdy soud byl povinen na základě dostupných informací s určitou vypovídací hodnotou vážící se k volebnímu procesu zjistit, zda by výsledek hlasování byl jiný, pokud by [stěžovatelka a)] volební kampaň ... neovlivnila“. Krajský soud se zabýval i panašováním, byť za situace, kdy městský úřad, jehož vedoucím pracovníkem je pro dlouhodobé neobsazení pozice tajemníka starosta obce, v nynějším řízení stěžovatel b), nechal skartovat hlasovací lístky. Krajský soud proto musel použít údaje Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) dostupné na www.volby.cz, z nichž podrobným rozбором dovodil, že ke změně volebních výsledků by mohly postačovat hlasy 9 až 69 voličů. Tento těsný výsledek vedl krajský soud k prověření stížností nepodloženě marginalizovanému (viz body 174–188 Usnesení) vlivu volební kampaně. Proto provedl podrobný rozbor propadu konkurenčních subjektů, nadreprezentaci získaných mandátů stěžovatelky a) oproti procentu získaných hlasů, výpočet potenciální změny poměru sil jednáním méně než 1 % všech oprávněných voličů, zhodnotil celkovou volební účast, procento nerozhodnutých voličů a efekt inkumbence.

18. Výsledkem bylo zjištění, že bez dlouhodobého účelového ovlivňování možnosti prezentace ostatních politických sil stěžovatelkou a) by měly komunální volby jiný výsledek; přesun až jedné pětiny mandátů by mohl nastat při minimálním přesunu hlasů. Ke změně sil o jeden mandát by stačil hlas devíti voličů (0,1 % voličích voličů; 0,05 % oprávněných voličů), ke změně sil o čtyři mandáty (19 %) by postačovala změna u 149 voličů (1,65 % voličích; 0,82 % oprávněných). Nejde tedy o abstraktní, ale zcela reálnou možnost hrubého ovlivnění volebního výsledku, a proto by akceptování postupu stěžovatelky a) mělo bezprecedentní, dopad dalece přesahující základy demokratické politické kultury. Krajský soud nehodnotil jen možnost, ale fakticitu ovlivnění volebního výsledku.

19. K neobsazení pozice tajemníka a k členské základně stěžovatelky a) odkázal krajský soud na bod 90 Nálezů, v němž je patrná shoda závěrů Ústavního soudu se závěry v jeho zrušeném usnesení.

20. Krajský soud se dále vyjádřil k otázce zatajených důkazů, uvedl, že vycházel z veřejně dostupných údajů (zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů) ČSÚ, který je jedním z volebních orgánů [§ 6 písm. c) zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „volební zákon“)]. Podle § 121 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. není třeba dokazovat skutečnosti obecně známé, tedy veřejně dostupné (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. dubna 2011, č. j. 1 As 33/2011-58, 2312/2011 Sb. NSS), mezi které volební statistická data patří. Krajský soud uzavírá, že beze zbytku dostál povinností uloženým Nálezem, ze všech hledisek komplexně znovu zhodnotil, zda by skutková tvrzení o jiném přidělení mandátů (bez vad ve volebním procesu) odpovídala zkušenostem běžného života a o svých závěrech je vnitřně přesvědčen bez rozumných pochybností.

21. S ohledem na výše uvedené proto krajský soud navrhl ústavní stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

22. Za druhého účastníka řízení se vyjádřil náměstek ministra pro řízení sekce legislativy, státní správy a územní samosprávy, který konstatoval povinnost ministra vyhlásit opakované volby podle § 54 odst. 2 volebního zákona, kterou splnil sdělením, jehož vykonatelnost Ústavní soud odložil. V současné době proto nejsou činěny žádné kroky k přípravě voleb, a pro případ posouzení ústavní stížnosti jako nedůvodné navrhl, aby Ústavní soud sdělení zrušil a uložil ministru povinnost opakované volby znovu vyhlásit, protože v původním termínu už nebude možné opakované volby připravit (k tomu viz níže bod 57). K dalším částem ústavní stížnosti se druhý účastník nevyjádřil.

b) vedlejších účastníků

23. K ústavní stížnosti se dále vyjádřil městský úřad prostřednictvím vedoucí odboru vnitřních věcí, pověřené plněním úkolů tajemníka, která uvedla, že s napadeným usnesením nesouhlasí, neboť odporuje judikatuře Nejvyššího správního soudu (například výše zmíněné usnesení ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004-12, č. 354/2004 Sb. NSS), které definuje algoritmus.

24. Městský úřad uvedl, že mu nebyly v průběhu volební kampaně ani později předány žádné podněty a nejsou známy žádné skutečnosti, které by zpochybnilly dodržení povinností podle § 30 odst. 2 a 3 volebního zákona, a proto je jako volební orgán přesvědčen o standardním a zákonném průběhu kampaně i voleb. Ohradil se proti závěru krajského soudu, že bezprecedentně, a možná i záměrně zničil hlasovací lístky v době, kdy probíhalo první řízení před Ústavním soudem, s účelem zmařit případný následný přezkum; ani Ústavní soud přitom nepředjímal, že by panašování, k jehož prověření by hlasovací lístky mohly sloužit, mělo být jediným relevantním kritériem a současně nabídl jako paralelní hledisko „zkušenosti běžného života“. Byl to právě městský úřad, který z procesní opatrnosti nezničil hlasovací lístky v době stanovené v § 13 odst. 2 vyhlášky, ale se skartací vyčkal i přesto, že krajský soud si hlasovací lístky nevyžádal. Obdobně se vedlejší účastník vyjádřil i ke skartaci pomocných sčítacích archů, z nichž byly údaje přeneseny do jednotlivých zápisů o průběhu a výsledku hlasování ve volebním okrsku. Městský úřad nepovažuje za významné pro řízení o neplatnosti voleb neobsazení pozice tajemníka, jehož úkoly vykonává starosta obce [stěžovatel b)], i přesto, že krajský soud právě tuto okolnost považuje za porušení *fair play*; k tomu městský úřad odkazuje na § 110 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, který s takovou možností počítá a nevylučuje ji.

25. K ústavní stížnosti se dále vyjádřil prostřednictvím zvoleného zástupce 4) vedlejší účastník, který nejprve odkázal na Nález, zejména k otázce aktivní legitimace stěžovatelů, konstatuje vázanost Ústavního soudu vlastním právním názorem a nespatřuje důvod odchylovat se od něj. Dále uvádí, že jak v původní ústavní stížnosti, tak i nyní prezentují stěžovatelé svůj nesouhlas se skutkovými závěry krajského soudu, přičemž prostor pro úplný přezkum Ústavním soudem by nastal jen v případě extrémního rozporu s provedenými důkazy, který však z něj na rozdíl od závěru o porušení volebních pravidel (odst. 82 a násl. Nálezu) neplyne. Předchozí závěry Ústavního soudu považuje za relevantní i nyní, protože krajský soud učinil stejné skutkové závěry, a proto podle něj není třeba věnovat pozornost opakovaným námitkám, s nimiž se Ústavní soud již v Nálezu vypořádal. Za ústavně relevantní nepovažuje ani námitky stěžovatelů týkající se lhůt pro soudní přezkum, velikost členské základny stěžovatelky a) či neobsazení funkce tajemníka.

26. Ve skartaci hlasovacích lístků spatřuje 4) vedlejší účastník potenciálně účelový postup (paralýza městského úřadu vánočními svátky od vydání prvního usnesení krajského soudu dne 20. listopadu 2018 až do 16. ledna 2019, kdy byla skartace provedena), byť pro to nemá konkrétní důkazy; je ale přesvědčen, že tato okolnost nemá vliv na ústavní konformitu závěrů krajského soudu.

27. Jistou relevanci přikládá 4) vedlejší účastník otázce panašování, předpoklad krajského soudu považuje za správný a vycházející z běžné životní zkušenosti. Výchozí premisa (osoba, která v souvislé řadě obdržela nejmenší počet preferenčních hlasů, pravděpodobně neobdržela individuální preferenční hlas) nemusí platit absolutně, ale je z hlediska volební matematiky logická a vysoce pravděpodobná. Je přesvědčen, že krajský soud neprováděl dokazování *stricto sensu*, lépe řečeno neprováděl je vůbec, učinil-li bez zjišťování skutkových okolností závěr o vlivu panašování na volební výsledky jednotlivých stran. Krajský soud formuloval závěr, opíraje se o dostupné volební výsledky – notorieta, k níž dokazování nemusí být

prováděno (viz bod 27 nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 5. 2014, sp. zn. II. ÚS 3764/12, N 91/73 SbNU 517). Neobstojí proto výtka stěžovatelů, že se nemohli seznámit s provedeným dokazováním.

28. Stěžovateli tvrzené „fabulace krajského soudu“ považuje 4) vedlejší účastník za splnění pokynu Ústavního soudu (viz Nález) zjistit, jaký možný vliv na volební výsledek mělo porušení pravidel politického boje, a proto považuje za relevantní, zohlednil-li krajský soud výsledky voleb ve srovnatelně lidnatých městech.

29. Požadavek stěžovatelů, aby „věc přímo ukončil Ústavní soud“ je podle 4) vedlejšího účastníka projevem nepochopení postavení Ústavního soudu ve volebním soudnictví; Ústavní soud není druhou soudní instancí jako v případě ověření volby poslanců či senátorů, a proto není namístě, aby analogicky překročil své pravomoci vymezené enumerativní veřejnoprávní pretenzí v čl. 2 odst. 3 Ústavy; opačný postup by byl precedentem, stavícím v rozporu se záměrem ústavodárce Ústavní soud do role volebního soudu pro obecní volby.

30. Připomněl také novelizaci volebního zákona provedenou zákonem č. 322/2016 Sb., kterým se mění volební zákony a další související zákony (dále jen „novela“), jíž byla poslaneckou iniciativou ovlivněna konstrukce vlivu zákonných vad na volební výsledek. Určení bližších pravidel pro posouzení intenzity „hrubosti“ nemůže vést k porušení volné soutěže politických stran (čl. 5 Ústavy) a ani k vyloučení soudního přezkumu jen proto, že volební výsledek ovlivňuje celá řada faktorů, které není nikdy možné poznat s úplnou jistotou. Určitá míra nejistoty volebního výsledku je přípustná a nebrání (nemůže bránit) soudu učinit v jejím rámci svůj závěr; proto je vedlejší účastník 4) přesvědčen, že Usnesení uvedené požadavky splňuje, a závěr, jak nepatrná míra rozložení hlasů voličů může mít vliv na zcela jiný výsledek, považuje za správný.

31. Ke stěžovateli tvrzené „korektnosti“ politického prostředí 4) vedlejší účastník uvedl příklady a popsal možnosti prezentace opozičních zastupitelů: v místní televizi – vždy z pozice nepolitické (prezentace nové knihy, vystoupení ředitelky muzea k výstavě), vyjma vyjádření se až k výsledkům voleb; v městském zpravodaji pak články doprovázené dehonestujícími komentáři vedení města z řad členů stěžovatelky a).

32. Namítají-li stěžovatelé absenci vypovídací hodnoty Usnesení a fabulaci krajského soudu, pak podle 4) vedlejšího účastníka nejsou taková tvrzení podložena žádnou argumentací; krajský soud naopak splnil pokyny Nálezu, vyslovené závěry se opírají o běžnou lidskou zkušenost doprovázenou v maximální možné míře ověřitelnými údaji o odlišném výsledku v případě řádného vedení volební kampaně. Proto tento vedlejší účastník navrhl ústavní stížnost stěžovatelů a) a b) zamítnout a stěžovatelů c) a d) odmítnout.

33. K ústavní stížnosti se prostřednictvím svého zástupce vyjádřil podrobně i navrhovatel, který ohledně aktivní legitimace stěžovatelů odkázal na Nález. Mimo vyjádření k otázkám, jimiž se Ústavní soud zabýval již v Nálezu, poukázal navrhovatel na širší okolnosti komunálních voleb – není snadné bojovat proti populismu a manipulativnímu jednání, a jen opakované volby mohou přinést legitimitu zvolenému zastupitelstvu. K tomu navrhovatel uvedl řadu příkladů politických rozhodnutí zastupitelů stěžovatelky a), například obsazování vedoucích míst městských společností, dodávání tepla za cenu pod náklady městské společnosti, poukázal na strukturu přívrženců stěžovatelky a), okolnosti odvolání tajemníka, a navrhl, aby Ústavní soud návrh stěžovatelů c) a d) odmítl, stěžovatelů a) a b) zamítl jako neopodstatněný.

34. Ostatní vedlejší účastníci se k ústavní stížnosti nevyjádřili.

IV. Replika

35. Všechna vyjádření zaslal Ústavní soud zástupci stěžovatelů, který ve stanovené lhůtě zaslal repliku, v níž reagoval na některá vyjádření.

36. Krajskému soudu stěžovatelé nevyčítají provedení statistických srovnání, ale výběr měst, která ke srovnání použil. Opakují, že nešlo o hrubé porušení volebních výsledků, a svoboda voličů vybrat uvážlivě své zástupce nebyla omezena.

37. K vyjádření vedlejšího účastníka 4) stěžovatelé uvádějí, že tento vedlejší účastník nikdy nepožadoval kontrolu či delší uchování (neskartování) hlasovacích lístků; neobsazení místa tajemníka je důsledkem rozhodnutí ředitele krajského úřadu.

38. Stěžovatelé rovněž tvrdí, že navrhovatel se stal občanem Strakonice teprve po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, nemá tedy k městu pevné vazby jako kandidáti za stěžovatelku a), jejichž práci trvale dehonestuje a prosazuje pouze své osobní zájmy (například v městské teplárně).

V. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

39. Ústavní soud především uvádí, že bylo-li původní usnesení Nálezem zcela zrušeno, bylo úkolem krajského soudu, aby o věci znovu rozhodl, a to nejen v rozsahu, který Ústavní soud považoval za vadný. Je proto logické, že Usnesení obsahuje i části, které byly podle Nálezu ústavně konformní. Nové usnesení totiž nemohlo „navazovat“ na zrušené rozhodnutí, ale muselo znovu popsat celou problematiku a zopakovat Ústavním soudem akceptované závěry (viz například odst. 1–80, 101–112 či 119–152 Usnesení). Brojí-li stěžovatelé znovu i proti tomu, v čem Ústavní soud pochybení nezjistil, a co již v Nálezu posoudil jako správné, není namístě, aby se nyní IV. senát znovu těmito námitkami zabýval a postačí, odkáže-li na Nález; není žádný důvod revidovat dřívější závěry a postupovat podle § 23 zákona o Ústavním soudu.

40. Na prvním místě jde o otázku aktivní legitimace stěžovatelů, kterou se Nález zabýval v odst. 51 – 62. Aktivní legitimaci tam Ústavní soud stěžovatelům a) a b) přiznal (viz odst. 51–57) a vysvětlil, proč tak v případě stěžovatelů c) a d) učinit nelze (viz odst. 58–62); v nové ústavní stížnosti stěžovatelé neuvedli nic, co by mohlo vést k přehodnocení těchto závěrů.

41. Ústavní soud proto ústavní stížnosti stěžovatelů c) a d) odmítl podle § 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu, neboť jde o návrhy podané někým zjevně neoprávněným. S ohledem na výsledek řízení nebylo třeba obracet se podle § 23 zákona o Ústavním soudu na jeho plénum.

42. Stěžejním hlediskem soudního přezkumu voleb i přezkumu ústavnosti usnesení byl, jak již bylo výše uvedeno, algoritmus (odst. 73 a násl. Nálezu). Ústavní soud dospěl k závěru o naplnění požadavku (1) nezákonnosti volebního procesu (viz odst. 78 – 92 Nálezu), aniž by zjistil, že by soudem učiněná skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy, což uzavřel konstatováním zásadních vad volebního procesu (odst. 92 Nálezu). Dále dovodil i (2) vzájemný vztah, tedy vliv vad volebního procesu na volební výsledek (odst. 93 a 94 Nálezu). Naopak za problematické, a to ve světle novelizované právní úpravy § 60 odst. 2 – 4 volebního zákona, v Nálezu označil posouzení (3) intenzity nezákonnosti, která výrazně zpochybňuje výsledek voleb. Původní hypotéza, kterou před novelou popisoval porušení zákona slovy ‚*mohl ovlivnit*‘ byl nahrazen novým zněním ‚*hrubě ovlivněn*‘. Před volební soud tak byl novelou položen přísnější požadavek pro posouzení míry vlivu dopadu porušení volebních pravidel na výsledek voleb, což Ústavní soud vyjádřil v odst. 95 a 96 odůvodnění Nálezu, a v odst. 97 pak krajskému soudu uložil, aby, vázán právním názorem Ústavního

soudu, do nového rozhodnutí zahrnul „i skutečnost, že se v obecních volbách uplatňuje i tzv. panašování, tedy výběr kandidátů napříč kandidátními listinami (§ 34 odst. 2 až 4 volebního zákona). Za toho stavu je úvaha krajského soudu o chybějících hlasech nezbytných k překročení uzavírací klauzule jednotlivými volebními stranami zjednodušující a neúplná. Konstatuje-li totiž krajský soud například, že hnutí ANO 2011 chybělo 177 hlasů, nejde s ohledem na volební techniku panašování o hlasy ‚8,43 voliče‘, ale hlasy, které by uplatnilo nejméně devět voličů a nejvíce 177 voličů. Teprve pokud krajský soud zahrne do svých úvah i možnost panašování, bude moci úplně hodnotit, zda volební vady byly toho rázu, že by jejich absence vedla podle zkušeností běžného života k jinému rozdělení mandátů. Tím ovšem Ústavní soud nepředurčuje, že panašování musí být pro souzenou věc relevantní. O tom si musí s ohledem na skutkové poměry případu učinit představu krajský soud (například tím, že zhodnotí faktický rozsah panašování ve volbách do zastupitelstva města Strakonice)“.

43. Nově tedy bylo úkolem krajského soudu prověřit třetí krok algoritmu, tj. intenzitu, jakou byl ovlivněn volební výsledek, tedy jak hrubě ovlivnila protiprávnost volebního procesu výsledek voleb. Zde je namístě poukázat na bod 14 ústavní stížnosti, v němž stěžovatelé zpochybňují legálnost postupu krajského soudu, chtěl-li v rámci nového projednání zjistit využití panašování, ač to navrhovatel nerozporoval – podle stěžovatelů tak krajský soud jednal mimo předmět řízení. Z výše uvedeného je ale zjevné, že tento úkol byl krajskému soudu uložen Nálezem jako jeden z možných nástrojů pro objasnění intenzity zásahu, tedy objasnění, jak by se nepatrná změna v hlasování projevila ve výsledcích voleb.

44. Pro zjištění míry (a vlivu) panašování si krajský soud vyžádal volební dokumentaci, kterou obdržel dne 15. dubna 2019, hlasovací lístky ani pomocné sčítací archy již nebyly její součástí, neboť byly dne 16. ledna 2019 protokolárně skartovány. K dotazu na ČSÚ krajský soud zjistil, že rozsah panašování, tj. kolik voličů využilo možnost individuální volby kandidátů napříč jednotlivými kandidujícími subjekty, nelze zjistit (č. l. 270). Za dané situace neměl krajský soud možnost zjistit míru panašování z „tvrdých dat“, mohl rozhodovat pouze na základě důkazů dříve provedených, a rozhodnout s přihlédnutím ke známým výsledkům voleb, srovnáním a výpočtům.

45. Míra ovlivnění voleb panašování měla přispět ke zjištění, kolik voličů by bylo zapotřebí k dosažení 5% klauzule, chybělo-li volební straně 177 hlasů; jde-li o 9 voličů (= voliči volí celé kandidátky) či 177 voličů (= panašující voliči). Pro neexistenci hlasovacích lístků musel krajský soud vytvořit metodu, která mu pomohla vypočítat míru panašování na základě výsledků voleb s maximální možnou přesností. Vycházel z předpokladu, že panašuje-li volič, přidělí individuální hlasy libovolným kandidátům z kterékoliv volební strany, a nevyčerpá-li všechny hlasy, jimiž disponuje, může zbývající přidělit volební straně, kde budou připsány kandidátům podle jejich pořadí na kandidátní listině. Krajský soud identifikoval kandidáta v řadě s nejnižším počtem hlasů a současně předpokládal, že tento kandidát nezískal žádný individuální preferenční hlas, tedy že jeho hlasy jsou pouze hlasy získané pro celou volební stranu. Tím krajský soud zjistil procento hlasů pro celou stranu a současně i doplněk, který je minimálním podílem hlasů, které volební strana mohla získat za hlasy pro jednotlivé kandidáty, a jenž současně představuje minimální míru panašování. Stěžovatelka a) tak měla mít nejmenší míru panašování 12,6 %, tedy 87,4 % voličů se rozhodlo volit celou její kandidátku. Zvolená metoda koreluje se zjištěním z dochované volební dokumentace v tom smyslu, že voliči nevyužili v průměru pouze 1,1 hlasu z 21, které mohli ve volbách rozdělit, tedy s nízkou mírou panašování. Nevyužití hlasů pak krajský soud porovnal s dalšími bývalými okresními městy Jihočeského kraje; z tohoto srovnání vyplývá nejnižší míra panašování právě ve Strakonících.

46. Krajský soud provedl i další posuzování. Srovnal množství propadlých hlasů ve Strakonících s obdobně lidnatými městy České republiky (deset nejbližších a deset nejbližších méně lidnatých), přičemž taková volba měst je evidentní a je patrné, že srovnávaných 21 měst tvoří souvislou řadu měst na 42. – 62. místě podle počtu obyvatel. Neobstojí proto tvrzení stěžovatelů, že není patrné, jak byla města zvolena, a ani tabulka, kterou stěžovatelé předložili v doplnění ústavní stížnosti, v níž provedli blíže neurčené srovnání s městy, která jsou s jednou výjimkou mimo tento okruh (v pořadí 29., 33., 34., 59., 69., 74., 85., 86., 96., 117., 132., 185. a 447. město podle počtu obyvatel), neboť právě zde není žádné kritérium srovnatelnosti patrné. Tímto srovnáním krajský soud zjistil nadprůměrnou míru hlasů propadlých ve Strakonících ve srovnání s průměrem dalších měst (28,20 % ku 5,69 %); tento údaj vyjadřuje, kolik procent tvořily hlasy pro subjekty, které nepřekročily 5% klauzuli.

47. Dále krajský soud zjistil nadprůměrnou míru také u propadlých kandidátních listin ve srovnání s průměrem srovnávaných měst (71,43 % ku 17,07 %) vyjadřující, kolik procent kandidujících subjektů nepostoupilo do skrutinia. Propad ostatních kandidátů ve Strakonících považuje krajský soud za zcela mimořádný – dalším důsledkem byl poměr mezi počtem hlasů a získaných mandátů [za 51,2 % hlasů získala stěžovatelka a) 76,2 % mandátů], přičemž tři volební strany by při zisku 9, 40 a 66 voličů postoupily do skrutinia a další straně by k zisku druhého mandátu postačilo 51 voličů. Jinak řečeno, z uvedených hodnot krajský soud učinil závěr, že ke změně poměru sil v zastupitelstvu o jeden mandát by postačilo i devět voličů, tj. 0,1 % (0,05 % oprávněných) voličů, a ke změně v obsazení čtyř mandátů (z 21, tj. téměř 1/5 zastupitelstva) by postačovalo 149 voličů (1,65 %, 0,82 % oprávněných voličů). Uvedené množství považuje krajský soud za nepatrné ve srovnání s hlasy, které by mohly ostatní strany získat při férové volební kampani za rovných podmínek. Krajský soud se zabýval i variantou, při níž by míra panašování byla 100%; pak by první strana „pod čarou“ musela získat 177 hlasů z celkového počtu 380 751 (0,046 %), což je rovněž nepatrný rozdíl.

48. Krajský soud dále hodnotil poznatky o vlivu politické reklamy na rozhodnutí voličů a s odkazy na odbornou literaturu dospěl k závěru, že dominantní vliv mají právě tradiční formy – billboardy a tisk; obecní zpravodaje představují v regionálním kontextu bezkonkurenčně nejvýznamnější informační kanál, působící především na pasivní (neaktivní – nezvídavé) voliče, kteří se rozhodují zpravidla až v samotném průběhu předvolební kampaně. Tyto závěry opírá krajský soud také o výsledky voleb nových lokálních subjektů, které oslovily voliče právě volebními kampaněmi, šlo o subjekty jak bez politické historie, tak i bez celostátní působnosti; k tomu uvedl příklady těch, jež měly v rovné a neomezované volební kampani více než 10% zisk hlasů. Krajský soud na základě toho učinil závěr, že byla-li politická konkurence stěžovatelky a) omezována, bez možnosti vlastní prezentace či případné kritiky stávajícího zastupitelstva obvyklými informačními kanály, je následná „volební kampaň“ způsobilá vyvolat dojem, že případná změna nepřinese (nemůže přinést) nic pozitivního, a to bez ohledu na realitu. Proto krajský soud na základě svých zjištění dospěl k závěru, že hrubé ovlivnění výsledku jde na vrub kontinuální volební reklamy (výsledků vedení města) stěžovatelky a), jakož i systematického potlačování opozice jednoznačně omezující volnou politickou soutěž.

49. Krajský soud posuzoval rovněž dopad vlivu stávajícího vedení města na výsledek voleb z hlediska tzv. inkumbence. Jde o fenomén, který zohledňuje fakt, že stávající politické vedení (politické strany či vedoucí političtí představitelé) má principiální výhodu ve volební kampani díky své známosti, a to i mezi voliči, kteří se o politiku aktivně nezajímají. Takový efekt se projeví zejména v komunálním měřítku. Krajský soud provedl srovnání výsledků voleb v roce 2014 a v roce 2018 se stejnou skupinou 20 měst jako výše, v nichž nebyly opoziční strany omezeny v přístupu k prezentaci svých postojů jako ve Strakonících. Ze všech

kandidujících stran ve všech městech dosáhla stěžovatelka a) největšího nárůstu hlasů – 22,22 % (další v pořadí bylo hnutí ANO 2011 v Litvínově s 14,1 % hlasů, přičemž právě toto hnutí mělo obecně dobré zisky, možná i s přihlédnutím k šetřenému efektu v rámci celé republiky), z lokálních hnutí pak byly nejlepší zisky (nárůst hlasů) Neustraníků v Českém Těšíně (7,09 %) a v Klatovech (5,12 %). Pro eliminaci nepřesností použil krajský soud statistickou metodu a hodnoty převedl do standardizovaného měřítka, za pomoci tzv. *z-skóre* [tato hodnota určuje, kolikanásobně se výsledek liší od směrodatné odchylky, tedy od jednotlivých vzorků souboru (je-li malá, jsou si prvky souboru většinou navzájem podobné, a naopak, velká směrodatná odchylka signalizuje velké vzájemné odlišnosti)]. *Z-skóre* nárůstu hlasů pro stěžovatelku a) dosáhl hodnoty +3,68, přičemž hodnoty nad 2,58 jsou považovány za statisticky významné odchylky. Obdobně provedl krajský soud srovnání i se stranami, které byly po volbách v roce 2014 v opozici; zde dosáhlo *z-skóre* stěžovatelky a) dokonce hodnoty +4,124.

50. Podle krajského soudu prokázalo užití statistických metod nepřiměřenost volebních výsledků ve srovnatelných městech, což za situace, kdy Ústavní soud protiprávnost volebního procesu konstatoval v Nálezu, prokazuje (vysokou) intenzitu vlivu nezákonnosti na volební výsledky. Své závěry krajský soud učinil na základě interpretace obecně známých a objektivně daných výsledků voleb, aniž by prováděl nové dokazování.

51. Námitky stěžovatelů se zaměřily především na projev nesouhlasu s Usnesením, který byl *a priori* přičítán stěžovateli tvrzenému nepřátelství a podjatosti soudců volebního senátu, který měl z toho důvodu preferovat námitky navrhovatele na úkor stěžovatelů. Nic takového však z Usnesení neplyne. Krajský soud znovu zopakoval důvody, pro které již v prvním usnesení konstatoval porušení kroku (1) algoritmu, a akceptoval skutečnost, že některé kroky jsou obvyklé i v jiných obcích – uvedl ale rozdíly (synergii), které podmínky ve Strakonících vychýlily od *fair* voleb: například nestandardní odvolání tajemníka a neobsazení jeho pozice, kdy stěžovatel b), člen stěžovatelky a), po řadu měsíců vykonával jeho funkci, tedy i funkci nejvyššího představitele volebního orgánu.

52. Nálezem uložil Ústavní soud krajskému soudu zhodnotit volby podle „zkušeností běžného života“, zjistit možné důsledky panašování, a tedy prověřit intenzitu zásahu v kroku (3) algoritmu – tomu krajský soud zcela dostal. Z Usnesení vyplývá, že při relativně nízkém panašování voličských hlasů by hnutí ANO 2011 potřebovalo k překročení uzavírací klauzule zisk hlasů pouhých 9 voličů; z důvodu nepřekročení 5% klauzule propadlo 28,2 % hlasů, což je pětinašobek průměru ve srovnatelných městech, a v důsledku toho do skrutinia nepostoupilo 71,4 % kandidujících subjektů, tedy více než čtyřnásobek než ve srovnatelných městech. Patrný je rovněž statisticky významný dopad vlivu stěžovatelky a) na ovládnutí veřejného prostoru prostřednictvím městských informačních kanálů. Vliv „známosti“ zastupitelů za stěžovatelku a) se pak projevil ve srovnání s obdobnými městy České republiky nepřiměřeně vysokým nárůstem získaných hlasů, což dokládá vysokou intenzitu nezákonnosti, tedy hrubé porušení volebních pravidel.

53. Ohledně lhůt k rozhodnutí soudu lze odkázat na odst. 27 Nálezu. Lze přitom souhlasit se stěžovateli, že i lhůta pro skartaci je lhůtou pořádkovou, s jejímž nedodržením není spjata žádná sankce, avšak závěr krajského soudu o postupu městského úřadu, který „...*bezprecedentně (a zřejmě i záměrně) zničil hlasovací lístky v době, kdy dosud nebylo rozhodnuto...*“, je akceptovatelný. Neskartoval-li městský úřad hlasovací lístky ve stanovené lhůtě právě proto, že probíhalo jednání před krajským soudem, a učinil tak až s velkým odstupem v době, kdy jeho představitelé ve světle všech výše zmíněných pochybení podali ústavní stížnost, je zvolený postup překvapivý.

54. Ústavní soud sdílí argumentaci čtvrtého vedlejšího účastníka (viz výše v odst. 24) ohledně vzájemné nezaměnitelnosti procesů před Ústavním soudem. Článek 87 Ústavy

stanoví jednotlivé kompetence, které uvádí samostatně a odděleně; přestože stěžovateli navržená analogie se týká „blízkých“ kompetencí [čl. 87 odst. 1 písm. d) a písm. e) Ústavy], je mezera mezi oběma typy řízení nepřekročitelná. Ústavní soud nemůže volit, jaký druh řízení aplikuje, neboť je vázán čl. 2 odst. 3 Ústavy i čl. 2 odst. 2 Listiny, podle kterých lze státní moc uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon, v daném případě zákon o Ústavním soudu.

55. Úkolem krajského soudu bylo v novém řízení provést pouze třetí krok hodnocení, tedy zkoumat intenzitu dříve deklarovaného porušení pravidel volebního procesu a možný vliv panašování na výsledek voleb, a to s přihlédnutím ke „zkušenostem běžného života“. Krajskému soudu nezbylo, než míru vlivu panašování určit na základě matematických výpočtů (hlasovací lístky byly zničeny za shora uvedených okolností – viz body 24, 44 a 53) a učinit tak závěr o jeho možném dopadu na výsledek voleb. Krajský soud provedl řadu dalších statistických srovnání výsledků voleb, z nichž vyplynul jednoznačný závěr o vysoké intenzitě porušení volebního procesu s vlivem na výsledek voleb; postupoval tak přesně v duchu závazného právního názoru, který vyslovil Ústavní soud v Nálezu, a své závěry jasně, srozumitelně, logicky a přesvědčivě odůvodnil. Ústavní soud v postupu krajského soudu neshledal žádné (natož extrémní) vybočení z pravidel soudního přezkumu volebního výsledku (s ohledem na okolnost skartace hlasovacích lístků), které by bylo možno považovat za rozporné s ústavními kautelami práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

VI. Závěr

56. Ústavní soud proto ústavní stížnost stěžovatelů a) a b) odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků jako návrh zjevně neopodstatněný; ústavní stížnost stěžovatelů c) a d) pak podle § 43 odst. 1 písm. c) téhož zákona jako návrhy podané osobami zjevně neoprávněnými.

57. Usnesením ze dne 11. června 2019, sp. zn. IV. ÚS 1767/19, Ústavní soud odložil podle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu vykonatelnost rozhodnutí ministra vnitra o vyhlášení voleb zastupitelstva města Strakonice na 14. 9. 2019 (sdělení Ministerstva vnitra č. 142/2019 Sb.). Podle § 248 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 63 zákona o Ústavním soudu soud i bez návrhu zruší odklad vykonatelnosti, pominou-li důvody, pro které byl povolen. Jakkoliv bylo obsahem sdělení pouze rozhodnutí ministra podle § 54 odst. 2 volebního zákona, je zjevné, že v uvedeném termínu nelze opakované volby řádně připravit. Proto považuje IV. senát Ústavního soudu za nezbytné poukázat na § 54 odst. 1 a 2 volebního zákona, podle kterého, nedošlo-li ke zvolení zastupitelstva obce proto, že soud shledal neplatnost voleb, vyhlásí opakované volby ministr vnitra do 30 dnů poté, kdy mu bylo oznámeno usnesení soudu. Za takové je třeba považovat i soudní rozhodnutí, kterým se staví najisto výsledek soudního přezkumu volebního výsledku. Bude proto nyní na ministru vnitra, aby znovu vyhlásil volby podle citovaného ustanovení volebního zákona ve vhodném termínu.

58. K připojeným návrhům stěžovatelů Ústavní soud uvádí, že o ústavní stížnosti rozhodl přednostně a mimo pořadí, poté, co získal nezbytná vyjádření účastníků, vedlejších účastníků a repliky stěžovatelů k ústavní stížnosti.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 9. srpna 2019

Jaromír Jirsa
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Jana Filipa k odůvodnění usnesení sp. zn. IV. ÚS 1767/19

Podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), podávám odlišné stanovisko k odůvodnění usnesení sp. zn. IV. ÚS 1767/19. Pro tento postup jsem se v tomto případě mimořádně rozhodl pro závažnost jak předmětného usnesení, tak i předchozího nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019 sp. zn. I. ÚS 1478/18 (dále jen „Nález“), stejně jako ústavní stížností napadeného usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 5. 2019 č. j. 52 A 16/2018-310 (dále jen „usnesení krajského soudu“). Vedou mne k tomu tyto důvody:

1. Ve všech těchto rozhodnutích se v dosud největší míře ocitl na pořadu dne účel novelizace volebních zákonů provedené zákonem č. 322/2016 Sb., kterým se mění volební zákony a další související zákony. Do původního vládního návrhu novelizace byl formou komplexního pozměňovacího návrhu (srov. Tisk č. 586/5, Poslanecká sněmovna VII. vol. období) bez bližšího odůvodnění vložen text, který zásadním způsobem změnil dosavadní měřítko soudního přezkumu voleb. Místo zásady potenciality vlivu volební vady či volebního deliktu na volební výsledek bylo pro § 60 odst. 3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, stanoveno, že návrh na neplatnost voleb může podat navrhovatel, má-li zato, že *„byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledky voleb“*, tedy nikoli jako dosud *„který mohl ovlivnit výsledek voleb“*. Právě nynější věc ukazuje, jak složitou situaci pro volební soudnictví (a to včetně přezkumu ústavnosti jeho rozhodování Ústavním soudem) tato novela připravila, a to zejména pro hodnocení třetího kroku tzv. algoritmu přezkumu volebního výsledku po linii – 1) zjištění nezákonnosti, 2) nalezení příčinné souvislosti mezi ní a volebním výsledkem a 3) následné prokázání hrubého ovlivnění volebního výsledku v důsledku této nezákonnosti. Obávám se, že navzdory obsáhlému odůvodnění usnesení krajského soudu, stejně jako dvou rozhodnutí Ústavního soudu v této věci, budou zejména v případech zpochybňování vedení volební kampaně v mezích zákona problémy soudního přezkumu voleb přetrvávat.

2. S výrokem usnesení sice souhlasím, avšak z jiných důvodů a v jiné intenzitě, než tak učinila většina senátu. Jsem si přitom vědom, že podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) ve věci rozhodující senát byl již vázán právním názorem vysloveným v předchozím Nálezu, takže ne všechny připomínky směřují na většinu rozhodujícího senátu. Mé připomínky se týkají jak posouzení procesních podmínek řízení, tak „kvazimerita“ věci.

3. Co se týče procesních podmínek řízení, nesouhlasím se závěrem, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost stěžovatele c), tedy města Strakonice. To se stalo již i v Nálezu (body 59 a 60 jeho odůvodnění), aniž to bylo blíže odůvodněno. Přitom jde o změnu právního názoru vyjádřeného v nálezu ze dne 10. 2. 2015 sp. zn. III. ÚS 3673/14, kde bylo ve výroku II výslovně stanoveno, že usnesením o neplatnosti voleb bylo Krajským soudem v Brně *„porušeno základní právo stěžovatele Statutárního města Brno, městské části Brno-sever na výkon práva na samosprávu svobodně zvoleným zastupitelstvem, zaručeného článkem 101 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 100 odst. 1 a čl. 8 Ústavy, čímž rovněž porušil zákaz nezákonného státního zásahu do činnosti územního samosprávného celku, zakotvený v článku 101 odst. 4 Ústavy“*.

4. V právním státě, který je jako normativní (nikoli deskriptivní) pojem zakotven v čl. 1 odst. 1 Ústavy, není možná situace, ve které by tvrzení o porušení ustanovení čl. 8, čl. 100

odst. 1 a 101 odst. 4 Ústavy nebylo možné předložit k posouzení Ústavním soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. c) Ústavy (nejde o zásah do základních práv a svobod, nýbrž do ústavně garantované možnosti spravovat vlastní záležitosti veřejnoprávními prostředky). I zde platí maxima „*da mihi factum, dabo tibi ius*“. I když jde především o zásah do základního práva zvoleného kandidáta na výkon volené funkce podle čl. 21 odst. 4 Listiny, popř. na účast politické strany či politického hnutí na politickém životě (čl. 5 Ústavy, čl. 20 odst. 2 a čl. 22 Listiny), neznamená to, že je vyloučeno, aby takovou stížnost (či tvrzení) vnesla (i samostatně) obec, za kterou jedná její zastupitelstvo (obdobně jako např. již rozpuštěná politická strana, osoba omezená na svéprávnosti apod. přece musí mít možnost se bránit). Volba zastupitelstva tak je sice zneplatněna, ale to neznamená, že se zastupitelstvo nemůže proti takovému neústavnímu či nezákonnému postupu a rozhodnutí bránit před Ústavním soudem (samozřejmě nemůže vykonávat samosprávné funkce jako takové). Takové soudní rozhodnutí představuje nejtěžší zásah do práva na samosprávu a tento postup je jedinou možností ochrany územního samosprávného celku, neboť § 67 soudního řádu správního se vztahuje na rozhodnutí orgánu veřejné správy, nikoli na rozhodnutí soudní, navíc jen rozpuštění zastupitelstva, o které zde nejde. Jen takto lze přijmout i tvrzení většiny senátu, že nelze směřovat řízení ve věcech ústavní stížnosti a věcech voleb do Poslanecké sněmovny či Senátu (bod 54 odůvodnění), neboť zde jde o týž druh procesního postupu, tedy o řízení podle oddílu třetího hlavy druhé zákona o Ústavním soudu, ve kterém zákonodárce upravil jedno řízení pro tři různé kompetence Ústavního soudu. Zajímá mě v takovém případě postup, kdy by stížnost podalo pouze zastupitelstvo, jehož volba by byla zneplatněna (všichni do něj zvolení s tím souhlasí), ale nikdo jiný. Jak by Ústavní soud splnil svou funkci podle čl. 83 Ústavy, kdyby to odmítl jako v Nálezu (na rozdíl od nálezu sp. zn. III. ÚS 1373/14)?

5. Stejně tak byly pomínuty námitky stěžovatelů proti připuštění do řízení vedlejšího účastníka č. 5, který fakticky jednal nikoli prostřednictvím svého advokáta, nýbrž samostatně, takže v řízení fakticky vystupoval sám, a přitom se věc zakládala hlavně na jeho argumentaci.

6. Jak jsem již zmínil, hlavní problém spočívá v hodnocení „hrubosti“ (nejde tak o intenzitu jako takovou, nýbrž o intenzitu v negativním smyslu) ovlivnění volebního výsledku. Krajský soud zde odvedl úctyhodnou práci a prokázal značnou erudici, nicméně stačí se podívat na argumentaci v replikách stěžovatelů, abychom viděli, že i přes obsáhlou odůvodnění vše (vyřešeno zcela nebylo. Představa, že výsledek voleb v jiné obci může sloužit jako měřítko pro posouzení hrubého ovlivnění voleb v další obci, nutně vyvolává pochybnosti (na rozdíl od politologické studie, kde je to samozřejmě). Totéž platí pro obsáhlé politologické výpočty a hypotetické úvahy, předmětem soudního přezkumu by však měl být součet hlasů voličů, jejichž vůle nebyla hrubě ovlivněna (a tím výsledek) porušením volebního či jiného zákona (doslovný výklad § 60 odst. 3 o volbách do zastupitelstev obcí – tedy odkaz pouze na tento volební zákon – nemůže v řízení před Ústavním soudem obstát, a to již s ohledem na tradiční chudokrevnost úpravy volební kampaně ve volebních zákonech. Takový postup byl navíc možný jen v situaci, kdy krajský soud nebyl omezen lhůtou (byť pořádkovou) 20 dnů pro rozhodnutí, nýbrž měl na své rozhodnutí řadu měsíců.

7. S tím souvisí má zásadní námitka proti odůvodnění usnesení. Protože stojím na stanovisku, že rozhodující je vůle vyjádřená prostřednictvím hlasovacího listku (motivy hlasování mohou být různé, jak plyne z psychologie volebního rozhodování v podmínkách různých volebních systémů a v různých politických situacích), tak snahu odvodit hrubé ovlivnění ze „zkušeností běžného života“ (zřejmě nový neurčitý pojem) ve mně vyvolává dosti velké obavy. Představme si třeba, že by tak někdo postupoval při rozhodování mezi kandidáty ODS a KDU-ČSL v 90. letech v Praze, kdy se tvrdilo, že by v ní ve volbách vyhrála i tenisová raketa

Václava Klause (koně naštěstí neměl). „Zkušenosti běžného života“ ukazují, že na volební manipulace reagují voliči zcela jinak a masově, stačí se podívat na zpravodajství ze světa. Jakkoli mohu sdílet přesvědčení Rudolfa von Iheringa o potřebě boje i osamělého jedince za právo, zde to příliš přílehavé není.

8. Totéž platí pro i jinak velice dobře pojaté pojednání o tzv. *incumbency*, kterým se do posuzování zákonnosti voleb vnáší dosti problematický aspekt. K tomu, aby tyto obsáhlé politologické úvahy mohly být využity k prokázání ovlivnění volebního výsledku (navíc „hrubého“ ovlivnění), musel by krajský soud stanovit, že jev označovaný jako *incumbency* je porušením volebního nebo jiného zákona. Tak tomu ale není. Dosud tomu bylo v odborné literatuře tak, že se hledaly vazby zvýhodňující kandidáty ve volbách se závěrem, že takovým faktorem (ze kterého se klube ona výhoda – proto ono *incumbere*, či *incumbency*, v německé literatuře též *Amtsinhaberstatus* – viz Mackenroth, Ch. *Wie wichtig ist die Person? Zur Bedeutung von Persönlichkeitsfaktoren von Wahlkreisbewerbern bei Bundestagswahlen*. Zeitschrift für Parlamentsfragen, č. 1, roč. 2008, s. 72-73) je dosavadní výkon volené nebo jiné úspěšně vykonávané funkce či vztah k vládnoucí straně (kandidování na její kandidátní listině). V případě přesnějšího označení tohoto jevu jako institucionální preference (viz k tomu Bawn, K. *The Logic of Institutional Preferences: German Electoral Law as a Social Choice Outcome*. American Journal of Political Science. sv. 37, č. 4, roč. 1993, s. 986 n.), kdy jsou do strukturalizace voličského rozhodování dále řazeny další aspekty volebního systému (formule, uzavírací klauzule, povaha kandidátní listiny, možnost rozdělit hlasy atd.), tak jde slovy předchozího Nálezu o „zkušenosti běžného života“, nikoli však vždy o něco negativního. Konečně, pokud vůbec, o čem by jinak byla politická soutěž [viz náleze ze dne 26. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185)]. Přitom je taková institucionální preference přímo do zákona o volbách do zastupitelstev obcí úmyslně zabudována již od roku 1990.

9. *Incumbency* tak je sice v příčinné souvislosti s volebním výsledkem, chybí jí ale to základní. Podmínkou *sine qua non* je zde skutečnost, že *incumbency* je tím, co hrubě ovlivnilo volební výsledek. Přičemž to, co ovlivnilo hrubě volební výsledek, musí být samo o sobě současně nejdříve porušením volebního zákona. Zákonem přikázaný směr uvažování je tak krajským soudem, předchozím Nálezem a většinou v tomto rozhodnutí obrácen – něco, co (prý hrubě) ovlivnilo výsledek voleb a co souvisí s volbami, je nezákonné proto, že tento výsledek ovlivnilo a co lze (prý) dovodit srovnáním s podobnými městy. Přitom i ovlivnění volebního výsledku (např. spokojenost voličů s dosavadním řízením obce) vůbec nemusí představovat problém § 60 odst. 3 zákona o volbách do zastupitelstev obcí, ale naopak je to vyjádřením kontrolní funkce voleb.

10. Proto jsem toho názoru, že soudce by měl ne dělat statistické výpočty a činit politologické závěry; nakonec je známo, že politologové se s Ústavním soudem v případě nálezu Pl. ÚS 42/2000 neshodli v tak zásadní věci, jakou je to, co je ještě systémem poměrného zastoupení. Soudce má soudit (*iudex non calculat*). Má vycházet ne z představ, ale jen z faktů, prokázaného porušení práva, vyhovění povinnosti tvrzení a unesení důkazního břemene. V tomto případě byla klíčovou otázkou možnost na základě důkazů (nikoli jen ne podle „zkušeností běžného života“ v jiných městech) doložit porušení zákonných předpisů v podobě hrubého ovlivnění výsledku (rozdělení mandátů, zvolení kandidáta, postup do skrutinia).

11. To bylo možno prokázat spolehlivě jen hlasovacími lístky a další volební dokumentací, když již byla zvolena cesta úvah, jak by se panašování promítlo (v odůvodněních ale spíše jen

„mohlo“ promítnout) do volebního výsledku. Je přece rozdíl, bude-li nezákonný postup a hrubé ovlivnění spočívat např. v křivém obvinění z páchání trestné činnosti (korupce, zneužití funkce, střet zájmů), které se ale ukáže jako falešné, nebo v jiné manipulaci, a mezi tím, že se usuzuje, že by něco takovým ovlivněním „mohlo“ být. *Incumbency* může být použita tehdy, když je součástí hypotézy právní normy, tedy nezákonnosti postupu v rozporu s volebním zákonem. Zde byla ale *incumbency* použita jako důkaz hrubého ovlivnění výsledku voleb, aniž by bylo prokázáno, že je tento (zcela přirozený) jev nezákonný. A to se ještě nepouštím do rozboru politické literatury, která poukazuje na to, že měření tohoto efektu je někdy samo o sobě dosti problematické (viz např. již Gelman, A., King, G. *Estimating Incumbency Advantage without Bias*. American Journal of Political Science, sv. 34, č. 4, roč. 1990, s. 1142 n.). Zdá se tak, že při dalších obecních volbách se mají krajské soudy na co těšit a soudci jejich správních senátů by již měli uvažovat o přihlášce ke studiu politologie či psefologie. Proti tomu se ještě úvahy o hodnocení vlivů staveb na životní prostředí (např. v důsledku možného rozvoje dopravy na daném úseku za dvacet let), či oceňování hodnoty akcií s ohledem na vývoj trhu určité komodity za deset let na americkém trhu, mohou jevit ještě (ve srovnání s voličskou volatilitou) jako celkem přijatelné.

12. Nelze přehlédnout, že ne každý soudce bude mít možnost či ochotu jít touto cestou. Navíc bude cítit, že takový „důkaz“ ovlivnění výsledku voleb v rámci vedení kampaně oslabuje význam samotného hlasování voličů, které se díky hře se statistikou a hypotézami ocitne až jakoby na druhé koleji – právě proto zde zničení volební dokumentace mělo být základním důvodem pro zrušení voleb a jejich opakování. Volby jsou z pohledu práva o férové soutěži a hlasování teprve ve druhé řadě o tom, jak volič ke svému názoru přišel (sociální psychologie, politologie), když nelze jednoznačně prokázat, že to bylo „špatné“, a nikoli žádoucí ovlivnění. Na to nakonec budou mít vždy vítězové a poražení diametrálně odlišný názor. Soudce na to bude mít zpravidla jen několik dnů v rámci rozhodnutí o návrhu, a nikoli řadu měsíců jako v posuzovaném případě, kdy postupně padla dvě rozhodnutí ve správním soudnictví a dvě v ústavním soudnictví a o věci se publikovala řada statí.

13. Celé volební soudní řízení je v podstatě založeno na formuli „10 + 20 = 30 „a dost“. I když pořádkový charakter lhůt byl zdůrazňován v řízení před krajským soudem i Ústavním soudem, to základní z něj nebylo vyvozeno. Tato formule se týká nejen rozhodování krajských soudů, ale je odvozena od lhůt pro svolání ustavujících zastupitelstev, a co je v posuzované věci nejdůležitější, plyne z ní i lhůta pro skartování hlasovacích lístků podle vyhlášky č. 59/2002 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Když už měla být ústavní stížnost odmítnuta, tak to mělo být s ohledem na prejudikaturu právě z tohoto důvodu.

14. Všechny obsáhlé politologické úvahy by byly ve značné míře zbytečné, kdyby se zachovala volební dokumentace. Přitom se jejím významem (včetně uchování) již Ústavní soud zabýval se závěrem, že kdo neunese důkazní břemeno, spor prohrává (viz náleze ze dne 26. 1. 1999 sp. zn. I. ÚS 508/98). To mělo ve věci stačit k tomu, aby bylo rozhodnuto o opakování voleb a město Strakonice nemuselo tak dlouhou dobu snášet stav bez vlastní samosprávy, *nota bene* ještě podpořený názorem Ústavního soudu, že proti tomu se jako územní společenství občanů nemůže (ani podle Ústavy?) bránit, protože základní doklady o volbách byly zničeny. V uvedeném nálezu sp. zn. I. ÚS 508/98 Ústavní soud nezpochybnil závěr Městského soudu v Praze, který považoval (kromě jiných pochybení) za rozhodující okolnost, že v důsledku zmizení všech volebních dokumentů nelze prokázat, že volby proběhly v souladu se zákonem. Uvedl výslovně, že ztráta všech volebních dokumentů „musí

jít nutně k tíži volební komise a zvolených poslanců, a nikoliv k tíži voličů,“ neboť je na nich, aby byli schopni doložit řádný průběh voleb přinejmenším po dobu, kdy na základě stížnosti je soud oprávněn přezkoumávat osvědčení o zvolení členem zastupitelstva (tehdy podle § 59 zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, byla konstrukce odlišná). Uzavřel pak, že při ztrátě volebních dokumentů však „řádný průběh voleb doložit nelze“. To mělo být základem pro rozhodnutí i v nyníjší věci.

15. Důvod pro nemožnost přezkoumat volební dokumentaci je v nyní posuzované věci ještě závažnější než v onom prejudikátu. Zatímco v případě z roku 1998 byla (zřejmě) volební dokumentace vydána dvěma osobám vydávajícím se za policisty, které prý vyslal Městský soud v Praze, nyní byla skartována (viz blíže okolnosti uvedené v usnesení krajského soudu) v situaci, kde bylo zjevné, že ke skartaci nelze přikročit, neboť obsah volební dokumentace je klíčový pro posouzení otázky tzv. panašování. To nelze bez hlasovacích lístků a pomocných sčítacích archů (i když jde v jejich případě jen o pomůcku okrskové volební komise), resp. lze jen zčásti nahradit úvahou za pomoci zkušeností běžného života a poznatků politologie, tedy bez „tvrdých“ dat. To však stěží přesvědčí ty, kteří výsledek voleb hájí. Obdobnou slabinu spatřuji v pominutí námitky, že zákaz reklamy v městském Zpravodaji a na městských výlepových plochách se týkal všech volebních stran, přičemž se tak podle tvrzení 1. stěžovatelky postupovalo i v posledních šesti volbách ve Strakonici od roku 1998. Znamená to tedy, že napříště se tak musí postupovat při všech obecních volbách kdekoli, nebo to bude platit jen pro Strakonice? Je větší práva na samosprávu rozhodnout o rovném využití či nevyužití těchto prostředků?

16. Takto není usnesení krajského soudu v této části přesvědčivé a závěrečné „provolání“ (do soudního rozhodnutí nepatřící), že volby mají být svátkem demokracie (tradiční německé motto *Wahlen als Feiertag der Demokratie*), a nikoli pletich [zřejmě zde posloužil jako inspirace sborník z konference *Volby – svátek demokracie, nebo pletich?* (ed. V. Šimíček). Masarykova univerzita, Brno 2012], navíc málem dostalo pikantní příchut'. Pod č. 142/2019 Sb. byly totiž opakované volby ve Strakonici vyhlášeny na 14. 9. 2019. Pikantní proto, že by to bylo v předvečer mezinárodního svátku demokracie (*International Day of Democracy*), za který je takto od roku 2007 prohlášeno Organizací spojených národů 15. září.

17. Konečně považuji za potřebné zdůraznit, že v nově vyhlášených opakovaných volbách dostanou voliči novou příležitost rozhodnout o složení zastupitelstva. Nepůjde ve skutečnosti o jejich opakované provedení jako v soudním řízení, nýbrž se ve skutečnosti bude rozhodovat znovu a zřejmě podle jiných pravidel než v předcházejících šesti volbách ve Strakonici (včetně zcela jinak naladěných voličů). I proto by se mělo k vůli voličů, vyjádřené na hlasovacích lístcích, a nikoli odhadované ze zkušeností běžného života, přistupovat s co největší vážností, neboť rozhodování do podmínek v říjnu 2018 už není možné vrátit. Ústavní stížnost proto měla být odmítnuta především z důvodu, který jsem výše uvedl.

18. Konstatuji tak, že i přes snahu poslanců změnit zákonem č. 322/2016 Sb. pravidla soudního přezkumu výsledků voleb se v případě argumentace zásahy do férovosti vedení volební kampaně (přesněji jejich pravidel) prakticky nic nezměnilo. Konečně sám závěr odůvodnění usnesení, ke kterému podávám konkurenční stanovisko, v bodu 18 uvádí výslovně, že krajský soud prokázal, že přesun až jedné pětiny mandátů **by mohl nastat** při minimálním přesunu hlasů, tedy nikoli, že **skutečně nastal**. Takže jsme zase zpět u potenciality ovlivnění volebního výsledku. Snaha poslanců zabránit zbytečným soudním sporům na téma „co by bylo či nebylo, kdyby nebylo či bylo“, tak utrpěla těžkou ránu.

19. Navíc – právě s velkým uznáním k erudované práci odvedené krajským soudem, který příkladně splnil to, co mu Nálezem Ústavní soud uložil – mám značné pochybnosti, zda budou mít krajské soudy při přezkumu výsledku obecních voleb vždy tolik času a takové politologické zázemí, aby mohly podobnou argumentaci na základě zkušeností běžného života předložit. Proto by mělo Ministerstvo vnitra i v jejich zájmu upravit vyhlášku č. 59/2002 Sb., a v jejím § 13 odst. 2 ji změnit (po vzoru § 91 odst. 1 zákona o obcích) tak, aby bylo každému jasné, že tuto volební dokumentaci (nejraději rozšířenou i o pomocné sčítací archy, budou-li je okrskové volební komise používat) lze skartovat teprve po definitivním ukončení soudního přezkumu voleb do zastupitelstva v dané obci. Tím bude vytvořen prostor i pro případné postižení takové snahy ztížit (lze použít i často používaný termín „zatemnit“) soudní přezkum tam, kde má skutečně místo.

V Brně dne 9. srpna 2019

Jan Filip